
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מתודות במחקר עיוני מבוסס טקסט - 63620

תאריך עדכון אחרון 28-10-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך יהודי

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר עדי שרצר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: adi.sherzer@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

קורס מתודולוגי זה עוסק במתודות בקריאת טקסטים מחקרניים. נתחיל בהבחנה בין מקורות מסוגים שונים (ראשוניים, שניוניים ושלישוניים), נעבור לדיון על המושגים אונטולוגיה ואפיסטמולוגיה, ומשם נדון בכמה סוגיות מרכזיות: ניתוח תעודה ותיאור גדוש, אמת נרטיבית מול אמת היסטורית, הרמנויטיקה ופרשנות, תיאור מלמעלה ותיאור מלמטה, ניתוח בהקשר וניתוח מחוץ להקשר, קודיפיקציה וקנון, המעבר מטקסט לטקסט וריטואליזציה, ועוד.

מטרות הקורס:

- (1) לבסס מתודולוגיות במחקר מבוסס טקסט.
- (2) להכיר מושגים מתודולוגיים מרכזיים.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- (1) להוביל מחקר מבוסס טקסט ביקר החינוך ברמה של עבודת גמר לתואר שני.
- (2) לבחון בביקורתיות מתודולוגיות של מחקרים מבוססי טקסט.

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: דיון מתודולוגי והצגה של עבודה עצמית

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

שיעור 1 - מקורות ומחקר: ממה מתה הסבתא של עמוס עוז?
חובה:

- המודל של פרופ' גדי אלגזי לניתוח טקסט היסטורי, אתר המחלקה להיסטוריה כללית באוניברסיטת תל-אביב: https://il.ac.tau.humanities/algazi2_3551_guide/history/
- המודל של ד"ר דניאל רביב לניתוח מקור במחשבת ישראל, אתר מפמ"ר מחשבת ישראל: <https://machshevethalev.org.il/category/%d7%90%d7%9e%d7%95%d7%a0%d7%94-%d7%95%d7%92%d7%90%d7%95%d7%9c%d7%94/%d7%9b%d7%9c%d7%99%d7%9d-%d7%9c%d7%9e%d7%95%d7%a8%d7%94/%d7%9b%d7%9c%d7%99%d7%9d-%d7%9c%d7%a0%d7%99%d7%aa%d7%95%d7%97-%d7%9e%d7%a7%d7%95%d7%a8/>

- עמוס עוז, "הסיבה האמיתית למות סבתי", בתוך: מתחילים סיפור, ירושלים: כתר (1996), עמ' 109-127.

- קובץ מקורות: מה קרה ב-14 במאי 1948?

להרחבה:

- עידית וולפה ועירית עמית, לכתוב עבודת מחקר: כלים וכללים, תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב (1998), פרק 3.
- עמיה ליבליך, "להדחיק ספה: כמה פנים בכתובה האוטוביוגרפית של עמוס עוז", ישראל 7 (2005), עמ' 131-142.
- ניצה בן-דב, חיים כתובים: על אוטוביוגרפיות ספרותיות ישראליות, ירושלים: שוקן (2011).

שיעור 2-3 - קונספציות ומיס-קונספציות: מה קרה לקפטן קוק? ומהי אימת הקרנבל?
חובה:

- אלעזר ויינריב, "מה קרה לקפטן קוק? פרשייה אתנו-היסטוריוגרפית", זמנים 74 (2001), עמ' 4-22.
- ירון צור, "אימת הקרנבל - 'המרוקנים' והתמורה בבעייה העדתית בישראל הצעירה", אלפיים, 19 (2000), עמ' 126-164.

להרחבה:

- ירון צור, "אוטוביוגרפיה מקצועית, כאילו", בתוך: קווים לדמותנו: חוקרים את ישראל כותבים על עצמם, תל-אביב: ידיעות אחרונות (2020), עמ' 543-566.

שיעור 4-6 - אונטולוגיה ואפיסטמולוגיה: בין הפעמונים של נורית גרץ לקורבץ' של ירון הראל
חובה:

- דיוויד מארש ופול פרלונג, "העור ולא הבגד: אונטולוגיה ואפיסטמולוגיה במדע המדינה", בתוך: תיאוריות וגישות במדע המדינה, רעננה: האוניברסיטה הפתוחה (2005), עמ' 37-64.
- "הרמנויטיקה", אנציקלופדיה של הרעיונות: <https://hermeneutics/idea/com.haraayonot/>
- Moon, K., & Blackman, D., "A Guide to Understanding Social Science Research for Natural Scientists," *Conservation Biology* 28 (2014), 1167-1177.
- - נורית גרץ, "כל הפעמונים ההם", בתוך: קווים לדמותנו: חוקרים את ישראל כותבים על עצמם, תל-אביב: ידיעות אחרונות (2020), עמ' 205-226.
- ירון הראל, "לחיות בהווה, לעסוק בעבר ולבנות עתיד", בתוך: קווים לדמותנו: חוקרים את ישראל כותבים על עצמם, תל-אביב: ידיעות אחרונות (2020), עמ' 227-247.

להרחבה:

- אשר שקדי, מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני - תאורייה ויישום. תל-אביב: רמות (2007), עמ' 23-36.

שיעור 7 - איך ננתח טקסטים מסוגים שונים ואיך נתאר אותם א': יומן המלחמה של בן-גוריון
חובה:

- זכי שלום, "יומני בן-גוריון כמקור היסטורי", קתדרה 56 (1990), עמ' 136-149.

שיעור 8 - איך ננתח טקסטים מסוגים שונים ואיך נתאר אותם ב': תיאור גדוש וקרבת התרגולים
הבאלינזי
חובה:

- קליפורד גירץ, פרשנות של תרבויות, ירושלים: כתר (1990), פרק 1 ופרק 11.

שיעור 9 - איך ננתח טקסטים מסוגים שונים ואיך נתאר אותם ג': "היהודים באים" קוראים את פרשת
קרח ופרשני המקרא מכיתה ז'
חובה:

- Netta Schramm, "Radical Translation as Transvaluation, from Tsene-Rene to The Jews Are Coming: Three Readings of Korah's Rebellion," PaRDeS 25 (2019), 73-87.
- Ziva R. Hassenfeld, *The Second Conversation: Interpretive Authority in the Bible Classroom*, Waltham: Brandeis University Press (2024).

שיעור 10 – איך ננתח טקסטים מסוגים שונים ואיך נתאר אותם ד': טקסט, קנון וריטואל המקרים של הליטורגיה הטאואיסטית ומגילת העצמאות
חובה:

- רקפת סלע-שפי, "המאבקים על הקנון: הדינמיקה של שימור ושל חידוש בתרבות", בתוך: יעקב שביט (עורך), קנון וכתבי קודש, תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב (תשס"ט), עמ' יז-מו.
- דב אלבוים (עורך), תלמוד ישראלי מסכת עצמאות: הפסקה השביעית חלק א', תל-אביב: בינה (2014).

- Catherine Bell, "Ritualization of Texts and Textualization of Ritual in the Codification of Taoist Liturgy," *History of Religions* 27.4 (1988), 366-392.

שיעור 11 – הערות על הקונטקסט: ביקורת, ביקורת הביקורת ואופנות אקדמיות
חובה:

- אברהם שטאל, "האמריקניזציה של המחקר החינוכי בישראל", מגמות כ"ח 1 (תשמ"ג), 30-41.
- ניסים מזרחי, "הסוציולוגיה בישראל לאן? מסוציולוגיה של חשד לסוציולוגיה של משמעות", מגמות נא 2 (2017), 69-114

שיעורים 12-14 – פרזנטציות של סטודנטים

חומר חובה לקריאה:
ראו מעלה

חומר לקריאה נוספת:
ראו מעלה

מרכיבי הציון הסופי :
הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 60 %
מצגת / הצגת פוסטר / הרצאה / סמינר / פרוסמינר / הצעת מחקר 30 %
השתתפות פעילה / עבודת צוות 10 %

מידע נוסף / הערות: